

BOKSLUT 2015

INNEHÅLL

Verksamhetsberättelse.....	3
Intäkts- och kostnadskalkyl.....	8
Balansräkning	9
Finansieringsanalys.....	11
Bilagor till bokslutet	12
1. Principer för upprättande av bokslut och uppgifternas jämförbarhet	12
2. Utfallet av dispositionsplanen för fondens medel eller av budgeten som fastställts för fonden	13
3. Specifikation av personalkostnaderna	14
4. Grunderna för avskrivningar enligt plan och ändringarna i dem.....	15
5. Avskrivningar av anläggningstillgångar och övriga utgifter med lång verkningstid	16
6. Finansiella intäkter och kostnader	17
7. Lån som beviljats ur fonden	17
8. Värdepapper och placeringar i form av eget kapital.....	18
9. Finansiella poster och skulder i balansräkningen	40
10. Statsborgen och -garantier samt övriga ansvarsförbindelser	41
11. Fonderade medel i balansräkningen.....	45
12. Fonderade medel som inte ingår i balansräkningen	45
13. Förändringar i skulden	45
14. Maturitetsfördelning och duration avseende skulden	45
15. Övriga kompletterande uppgifter som är nödvändiga för lämnande av riktiga och tillräckliga uppgifter.....	45
16. Riskhantering	46
Underskrifter	48

VERKSAMHETSBERÄTTELSE 1.1.–31.12.2015

1. Verksamhetsberättelse

1.1 Ledningens översikt över verksamheten

Finlands befolkning åldras snabbare än befolkningen i det övriga Västeuropa. De så kallade stora åldersklasserna har huvudsakligen gått i pension under de senaste åren och pensionsutgifterna har ökat så att de nu överstiger pensionsavgiftsintäkterna inom både pensionssystemet för den privata sektorn och statens pensionssystem.

Det finländska arbetspensionssystemet förändras i många avseenden från och med 2017. Den omfattande reformen av pensionslagstiftningen, som riksdagen fattade beslut om hösten 2015, innebär att pensionsåldern för ålderspension höjs och grunderna för fastställandet av pensionen ändras. Syftet med reformen är att få finländarna att stanna längre i arbetslivet och att trygga pensionssystemets och hela den offentliga ekonomins hållbarhet.

Man har redan länge tillämpat samma grunder för fastställandet av pension inom statens pensionssystem som inom systemet för den privata sektorn och det kommunala systemet, även om övergångsperiodsarrangemangen i anslutning till det tidigare systemet kommer att gälla ännu en lång tid framöver. Även den kommande reformen, som träder i kraft 2017, berör de olika pensionssystemen på samma sätt innehållsmässigt.

Statens Pensionsfond får en allt starkare roll som en balanserande faktor i statsekonomin. Fondens nettoavgiftsintäkter har blivit varaktigt negativa, dvs. det belopp som fonden överför till statsbudgeten är högre än beloppet av de avgiftsintäkter som inflyter till VER. Budgetöverföringen kommer för varje år att bli allt större i förhållande till premieinkomsten. År 2015 gjorde VER i enlighet med en undantagslag som var i kraft ett år en extra överföring på 500 miljoner euro till statsbudgeten.

Det hör till Statens Pensionsfonds centrala uppgifter att jämföra ut den kostnadsbelastning som statens pensionsutgifter orsakar. Fonden beräknas jämföra ut statens ekonomi mest kring år 2030, då statens pensionsutgifter och den kostnadsbelastning som den åldrande befolkningen orsakar kommer att vara som störst.

År 2015 var ett mycket varierande år ekonomiskt sett. Den ekonomiska tillväxten avmattades i flera växande ekonomier som under tidigare år haft en nyckelroll i världsekonomin, framför allt i Kina. Många frågetecken uppstod också kring den ekonomiska utvecklingen i USA, medan Västeuropa uppvisade en piggare ekonomisk tillväxt jämfört med tidigare år. Finlands ekonomi växte inte i samma takt som det övriga Europa, utan hos oss blev 2015 det fjärde året i rad utan klar tillväxt.

År 2015 fick centralbankerna en större roll på placeringsmarknaden. Placerarnas agerande styrdes dels av en förväntan på att den amerikanska centralbanken skulle höja räntan, och sedan av att höjningen faktiskt genomfördes, dels av Europeiska centralbankens och Japans centralbanks stimulanspolitik. Både aktie- och räntemarknaden liksom även nyttigheterna och delvis också valutorna kännetecknades av mycket stora rörelser under årets lopp.

Avkastningen på Statens Pensionsfonds placeringar var 4,9 procent till verkligt värde år 2015. I och med att inflationen var något negativ blev den reala avkastningen 5,1 procent, vilket överstiger den allmänt förväntade genomsnittliga avkastningsnivån inom pensionssystemet på lång sikt. Medelvärde av VER:s nominella avkastning under de fem senaste åren var 5,5 procent och den reala avkastningen 4,0 procent, och motsvarande siffror för de tio senaste åren var 4,5 respektive 2,7 procent.

VER har klart uppnått det långsiktiga avkastningsmål som finansministeriet satt upp, enligt vilket fonden på lång sikt ska ge en större avkastning än kostnaden för statens skuld. Under de tio senaste åren har VER:s avkastning i genomsnitt varit 1,7 procentenheter högre än medelkostnaden för statsskuden.

Enligt det operativa resultatmål som fastställts av finansministeriet ska den riskkorrigerade avkastningen av VER:s placeringsverksamhet överstiga avkastningen av det jämförelseindex som anges i fondens placeringsplan. Detta uppnåddes år 2015, då Sharpe-talet för VER:s avkastning var 0,52 och Sharpe-talet för jämförelseindexet 0,44.

Alla tillgångsklasser uppvisade en positiv avkastning år 2015. Av de stora tillgångsklasserna avkastade de likvida ränteplaceringarna 0,2 procent och de noterade aktieplaceringarna 10,3 procent. Bland de övriga placeringarna kom den bästa avkastningen från private equity-fonderna, 18,6 procent.

VER:s placeringsportfölj hade i slutet av 2015 ett marknadsvärde på 17,9 miljarder euro (17,6 miljarder euro år 2014). Placeringarna fördelade sig enligt följande: ränteplaceringar 49,0 procent, aktier 43,1 procent och övriga placeringar 7,5 procent. I mitten av räkenskapsperioden ändrades indelningen i placeringskategorier så att private credit-fonder, som tidigare hänförts till gruppen övriga placeringar, betraktas som ränteplaceringar och private equity-fonder som aktieplaceringar.

Beloppet av inlutna pensionsavgifter och därmed jämförbara inkomster uppgick till sammanlagt 1 659 (1 732) miljoner euro. Då man avdrar överföringen till statsbudgeten, 2 263 (1 728) miljoner euro, från detta blir VER:s nettoavgiftsintäkter -604 (4) miljoner euro.

Verksamhetskostnaderna uppgick till 7,2 miljoner euro, dvs. 0,04 procent av det genomsnittliga kapitalet under året. Statens Pensionsfond hade vid årets slut 25 anställda. Fonden har satsat på att utveckla personalens yrkeskunighet, vilket är viktigt med tanke på både målet att uppnå goda placeringsintäkter och riskhanteringen.

VER håller på att i måttlig takt minska vikten av likvida ränteplaceringar i sin placeringsportfölj och att kontrollerat utöka andelen aktier och, så långt som möjligt, även andelen fastighets-, infrastruktur-, kapital- och private credit-fonder samt hedgefonder och riskpremiestrategier. I bakgrunden till detta ligger den nuvarande räntenivån, som gör att den förväntade avkastningen på ränteplaceringar förblir mycket låg under de närmaste åren. VER bibehåller den breda spridningen i sin portfölj och kontrollerar marknadsriskerna aktivt med hjälp av såväl kontantinstrument som derivat.

1.2 Statens Pensionsfond (VER) och dess förvaltning

Statens Pensionsfond (VER), som inrättades 1990, är en fond som står utanför statsbudgeten. Med hjälp av VER förbereder sig staten på finansieringen av framtida pensioner och strävar efter att jämföra ut pensionsutgifterna under olika år. Fonderingsmålet för VER är 25 procent av pensionsansvaret i statens pensionssystem. Det finns ingen lagstadgad tidsfrist för när målet ska ha uppnåtts.

VER är en buffertfond. Fondens medel används inte direkt till att betala ut pensioner, utan alla pensioner inom statens pensionssystem betalas ur de anslag som reserverats i statsbudgeten. I lagen om statens pensionsfond fastställs att det från fonden årligen ska överföras till statsbudgeten ett belopp som utgör 40 procent av statens årliga pensionsutgift. År 2015 överförde VER dessutom ett extra belopp på 500 miljoner euro till statsbudgeten i enlighet med undantagslagen.

VER är en placeringsorganisation som har till uppgift att förvalta de medel som anförtros denna. VER har utlokaliserat stödfunktioner såsom kalkyleringen av risker och avkastning samt bokföringen av placeringsverksamheten (Pohjola Kapitalförvaltning Ab), vissa stöduppgifter inom ekonomi- och personalförvaltningen (Palkeet) samt dataadministrationen (Statens center för informations- och kommunikationsteknik). År 2014 konkurrerades ut VER tjänsterna för värdepappersförvaring och valde Danske Bank till ny depå- och avvecklingsbank för direkta aktie- och ränteplaceringar. Förvaringen överfördes till den nya depåbanken i maj 2015. Fram till dess fungerade J.P. Morgan Europe Limited, filialen i Helsingfors, som förvarare.

Sedan 2013 har uppgifterna i anslutning till insamlingen och in- drivningen av statliga arbetsgivares pensionsavgifter skötts av Keva på det sätt som fastställs i lag 553/2012. VER betalar om- kostnaderna för skötseln av de uppgifter som fastställs i lagen om statens pensioner till Keva. Omkostnadsbeloppet fastställs årligen av finansministeriet. År 2015 var det 21,2 miljoner euro (24,2 mil- joner euro år 2014).

1.2.1 FINANSMINISTERIETS STYRNING OCH TILLSYN

Enligt lagen om Statens Pensionsfond (SPFL) står VER under fi- nansministeriets allmänna styrning och tillsyn, och ministeriet har rätt att meddela anvisningar och föreskrifter för fonden. Enligt den gällande föreskriften (18.6.2014) ska minst 35 procent av VER:s placeringar vara ränteplaceringar, medan aktieplaceringarna får uppgå till högst 55 procent och kategorin övriga placeringar till högst 12 procent av portföljens värde.

Finansministeriet utser VER:s styrelse, som ansvarar för fon- den. Styrelsens mandatperiod är tre år. År 2015 var politices dok- tor Jukka Pekkarinen styrelseordförande och filosofie doktor, do- cent Hannu Kahra (Uleåborgs universitet) vice ordförande. De övriga styrelseledamöterna bestod av professor Minna Martika- inen (Svenska handelshögskolan), överdirektör Anna-Maija Kar- jalainen (finansministeriet), ordförande Olli Luukkainen (Förhand- lingsorganisationen för offentliga sektorns utbildade FOSU rf), förvaltningschef Pirjo Mäkinen (Förbundet för den offentliga sek- torn och välfärdsområdena JHL rf) och ordförande Niko Simola från (Löntagarorganisationen Pardia rf). Som styrelsens sekre- tare fungerade Tiina Tarma, direktör för juridiska ärenden. Styrel- sen sammanträdde elva gånger år 2015.

1.2.2 PLACERINGSDELEGATIONEN

Placeringsdelegationen har till uppgift att utvärdera VER:s place- ringsplan och placeringsverksamhetens utfall samt att ge ett utlä- tande om dem till VER:s styrelse.

Placeringsdelegationen består av sakkunniga inom invest- ingsbranschen och ekonomiska experter. Ordförande för place- ringsdelegationen, som utses av VER:s styrelse, var rektor Eva Liljebloom, och vice ordförande var professor Vesa Puttonen. De övriga medlemmarna bestod fram till 30.9.2016 av samhällsan- svarsdirektör Liisa Jauri, verkställande direktör Hanna Kaleva, verkställande direktör Topi Piela, ekonom Timo Hukka och FD Erik Valtonen. Placeringsdelegationen sammanträdde två gånger år 2015. Den nya delegationen som tillsatts för perioden 1.10.2015–30.9.2018 har samma sammansättning som den före- gående bortsett från att Timo Hukka ersattes av EM Roger Wess- man.

1.2.3 REVISORER

Finansministeriet tillsätter årligen revisorer för VER. År 2015 var dessa CGR Paula Pasanen och CGR, OFR Jorma Nurkkala från revisionssamfundet KPMG Oy.

1.3 Placeringsverksamhet

Placeringsportföljens grundallokering fastställs i VER:s place- ringsplan. Målet med grundallokeringen är att uppnå en optimal relation mellan avkastning och risk på lång sikt så att VER:s lång- siktiga avkastningsmål uppfylls. På grund av de korta och medel- långa marknadsfluktuationerna är grundallokeringen under stän- dig uppsikt. Både grundallokeringen och jämförelseindexen kan ändras under året enligt situationen på marknaden genom ett se- parat beslut av styrelsen så att den strategiska allokeringen vid respektive tidpunkt motsvarar den önskade risknivån för portföl- jen.

Pensionsfondens styrelse fastställde i november 2014 VER:s placeringssplan och befogenheter inom placeringsverksamheten för år 2015. Före fastställandet av placeringssplanen hade styrel- sen tagit del av placeringsdelegationens utlåtande om planen. I placeringssplanen är det viktigt att man ser till att placering- arna är trygga, ger avkastning och kan omvandlas till pengar samt att de är diversifierade. Placeringarna sprids mångsidigt på samma sätt som i det övriga arbetspensionssystemet.

VER:s placeringsportfölj hade i slutet av 2015 ett marknads- värde på 17,9 (17,6) miljarder euro. Vid utgången av året bestod 49,0 (51,5) procent av portföljen av ränteplaceringar, 43,1 (42,2) procent av aktieplaceringar och 7,5 (6,6) procent av övriga place- ringar.

Inverkan av derivat var 0,4 procent i portföljen. VER använder valuta-, ränte- och aktiederivat samt swapavtal i sin verksamhet. År 2015 bestod derivatresultatet till största delen av valutaskydd. VER skyddar valutakursrisken i anslutning till sina ränteplace- ringar och s.k. övriga placeringar till 100 procent. Den valutakurs- risk som är förknippad med aktieplaceringarna lämnades huvud- sakligen oskyddad år 2015.

Placeringsverksamheten gav ett fint resultat: avkastningen av placeringssportföljen var 4,9 (7,8) procent till verkligt värde under 2015. Avkastningen har beräknats som kapitalviktad avkastning enligt rekommendationerna av FI:s och TELA:s rapporterings- grupp för placeringar. Från avkastningen har man avdragit kost- naderna för placeringsverksamheten, som uppgick till 7,2 (6,9) miljoner euro år 2015. Den effektiva genomsnittliga kostnaden för statskulden var 1,6 (1,8) procent under rapporteringsåret.

Sharpe-talet för placeringssportföljen (exklusive icke-likvida place- ringar) var 0,5 (1,2) och volatiliteten 8,3 (6,1) procent. Portföl- jens beta (exklusive icke-likvida placeringar) var 1,0 (0,9).

Placeringsdelegationen konstaterade i sin bedömning att VER bedrivit en framgångsrik placeringsverksamhet år 2015. VER:s portfölj (exklusive icke-likvida placeringar) följde riskmässigt så gott som exakt sitt jämförelseindex och slog det med avseende på sin avkastning både i direkt jämförelse och i förhållande till den riskkorrigerade avkastningen. Placeringsdelegationen konstate- rade också att VER har iakttagit de centrala riktlinjerna i place- ringsplanen väl. Delegationen ansåg att portföljen gav en bra to- talavkastning. Särskild vikt fästes vid VER:s avkastning på lång

sikt, som kumulativt sett klart överstiger den effektiva genom- snittskostnaden för statens skuld under de senaste femton åren.

Av placeringsdelegationens utlåtande framgår också att alla lik- vida placeringsskategorier gav en avkastning som översteg re- spektive jämförelseindex. Riskerna i anslutning till portföljen och dess delportföljer hölls mycket begränsade med hjälp av risk- mätare. Slutligen konstaterade delegationen att de uppföljda nyckeltalen ger en tillräcklig bild av portföljens avkastnings- och riskutveckling för dess olika delkomponenter.

1.3.1 RÄNTEPLACERINGAR

1.3.1.1 LIKVIDA RÄNTEPLACERINGAR

Den likvida ränteportföljen gav 2015 en avkastning på 0,2 procent och hade i slutet av året ett marknadsvärde på 8,6 miljarder euro. Ränteportföljens duration var hela året lägre än den neutrala du- rationen.

Utsikterna för den europeiska ekonomin stärktes måttligt i bör- jan av året, men under sommaren spred sig oron på marknaden på grund av det tillspetsade läget i Grekland. I slutet av sommaren hamnade krisen i Grekland lägre ned på prioritetlistan, och det tredje kvartalet präglades i stället av förväntningar på att den ame- rikanska centralbanken (FED) skulle börja höja räntorna och en rädsla för att särskilt tillväxtmarknaderna skulle tappa fart i och med den försvagade ekonomiska tillväxten i Kina. Kina devalve- rade sin valuta, vilket resulterade i att tillväxtländernas valutor för- svagades rejält och räntenivån steg i augusti. I slutet av året prägl- ades tillväxtländernas räntor och valutor av en hög volatilitet.

Under det sista kvartalet valde den amerikanska centralbanken och Europeiska centralbanken vitt skilda riktningar för sin respektive penningpolitik, då ECB sänkte sin depositionsränta med 10 räntepoäng till -0,30 procent i december och fortsatte sitt köppro- gram åtminstone fram till slutet av mars 2017. Samtidigt höjde FED sin styrränta med 0,25 procent. Marknaden förväntade sig att ECB skulle lätta betydligt mer på penningpolitiken, och rän- torna i euroområdet steg därför avsevärt till följd av centralban- kens beslut.

Den bästa avkastningen bland de likvida ränteplaceringarna kom från statslånen. Alla underportföljer gav en positiv avkastning med undantag av tillväxtländernas lånemarknader, där tillväxtlän- dernas ränteplaceringar i lokal valuta led förutom av ränterörelsen också av att valutorna i fråga försvagades kraftigt. Penningmark- nadsportföljen var i övervikt under rapportperioden medan tillväxt- marknadernas placeringar i lokal valuta var i undervikt. Företags- och statslånen hölls nära den neutrala allokeringen.

De direkta ränteplaceringarnas andel av hela den likvida ränte- portföljen uppgick vid årets slut till cirka 65,5 (73,0) procent. I slu- tet av 2015 hade fonden direkta ränteplaceringar i 296 (199) för- bindelser och andelar i 36 (34) fonder.

1.3.1.2 ÖVRIGA RÄNTEPLACERINGAR

VER:s övriga ränteplaceringar består av placeringar i private credit-fonder. Fonderna i portföljen är huvudsakligen private equity-fonder, och fonderna placeras i icke-likvida lån.

Det goda marknadssentimentet på den icke-likvida lånemarknaden fortsatte under hela året. Bankernas vilja och förmåga att finansiera små och medelstora företag minskade ytterligare, vilket skapade rum för privat finansiering. Portföljen avkastade 7,1 (5,1; 2014 avkastning TWR) procent under 2015, dvs. 1,9 procent mer än den målsatta avkastningen. Under årets lopp placerade VER i två nya fonder. I slutet av året var private credit-placeringarnas vikt i VER:s portfölj 1,2 (0,8) procent, och andelen öppna placeringsförbindelser 121 (145) miljoner euro.

1.3.2 AKTIEPLACERINGAR

1.3.2.1 NOTERADE AKTIEPLACERINGAR

Avkastningen på aktieportföljen, som innehåller VER:s börsnoterade aktier och fondandelar, uppvisade exceptionellt kraftiga fluktuationer under år 2015, men vid årets slut gav aktieportföljen ändå en klart positiv avkastning på 10,3 (11,7) procent. Alla delportföljer uppvisade en positiv avkastning vid årsskiftet, med undantag av tillväxtmarknaderna. Nettoförsäljningen av aktier uppgick till sammanlagt 325 miljoner euro under året, och vid årets slut var de noterade aktiernas andel av placeringsportföljen 41,0 procent.

År 2015 var en enda bergochdalbana på aktiemarknaden. I början av året var risksentimentet högre än vad det har varit på många år, och samtliga aktiekurser steg mycket kraftigt ända fram till slutet av april. Slutet av våren och sommaren förlöpte dock i en något osäkrare stämning, då rädslan för att Kinas tillväxtsiffror skulle rasa började sprida sig på placeringsmarknaden. Den nervösa stämningen under sommaren kulminerade mot slutet av augusti, då Kina meddelade vilka åtgärder landet kommer att vidta på valutamarknaden och fick aktiemarknaderna världen över att vända brant nedåt. Under resten av hösten återhämtade sig marknaderna sakta men säkert ända fram till början av december. Då fick marknadssentimentet sig en ny knäck i och med ECB:s beslut, som upplevdes vara intetsägande. December var som helhet en mycket orolig månad, men vid årets slut uppvisade aktiemarknaden ändå till stor del ett klart positivt resultat.

Aktieportföljens värde, beräknat enligt marknadsvärdet, steg från 7,0 miljarder euro vid årsskiftet till 7,3 miljarder euro. Andelen direkta placeringar i VER:s aktieportfölj var vid årets slut 29,7 (31,2) procent, och 70,3 (68,8) procent var placerat via fonder. I slutet av året hade VER direkta placeringar i 101 (156) bolag och andelar i 62 (60) olika fonder.

1.3.2.2 ÖVRIGA AKTIEPLACERINGAR

VER:s övriga aktieplaceringar inbegrep i slutet av räkenskapsperioden placeringar i private equity -fonder och onoterade aktier.

År 2015 var ett utmärkt år för VER:s private equity -fonder. Portföljen gav vid årets slut en avkastning på hela 18,6 (12,0; 2014 avkastning TWR) procent. Den goda avkastningen berodde på den positiva utvecklingen på aktiemarknaden, som återspeglade sig som högre värderingsnivåer för portfölj företagen. En annan faktor som bidrog till den goda avkastningen var att de äldsta fonderna mognade till lösgöringsfasen i det positiva marknadssentimentet. Under årets lopp gjordes placeringar i tre nya fonder. Andelen öppna placeringsförbindelser var 356 (262) miljoner euro vid årets slut.

I de onoterade aktieplaceringarna ingår VER:s placeringar i SATO Abp och Certeum Oy. Bägge bolagen gav en bra avkastning, och i slutet av året uppgick avkastningen på placeringarna till 9,1 (2,4) procent.

I slutet av året stod de övriga aktieplaceringarna för 2,1 (2,7) procent av VER:s portfölj.

1.3.3 ÖVRIGA PLACERINGAR

VER:s övriga placeringar omfattar placeringar i hedge-, infrastruktur-, fastighets- och riskpremiefonder.

År 2015 var avkastningen på hedgefonder 2,5 (6,0) procent, vilket klart överstiger den genomsnittliga avkastningen inom branschen ifjol. De prioriterade strategierna i portföljen fungerade väl trots turbulensen på marknaden. Den bästa avkastningen kom från aktieinriktade, marknadsneutrala fonder, där man lyckades väl i synnerhet med att få fram sektorvisa perspektiv. VER placerade i riskpremiestrategier under år 2015 med hjälp av både en fond och ett swapavtal. Tidpunkten för placeringarna var lyckad, och de bidrog med en positiv avkastning i portföljen.

Samtliga infrastrukturplaceringar gav en bra avkastning, och portföljen avkastade hela 11,7 (3,7; 2014 avkastning TWR) procent. Under årets lopp gjordes inga nya fondplaceringar i portföljen, men innehavet i Fingrid Oyj organiserades så att det överfördes till fonden Aino Ky, som grundats tillsammans med två andra institutioner.

I fråga om fastighetsplaceringar utvecklades marknaden positivt under hela året, precis som föregående år. Placeringarna gav en bra avkastning i både Europa och Asien, och avkastningen för hela året uppgick till 9,5 (10,3) procent. Tre nya fondplaceringar gjordes under året.

I slutet av 2015 var de övriga placeringarnas andel av VER:s hela portfölj 7,5 (6,6) procent. Portföljens marknadsvärde uppgick till 1 348 (1 162) miljoner euro. Andelen öppna placeringsförbindelser i infrastruktur- och fastighetsfonder var 284 (264) miljoner euro. Hedgefondernas andel av de placerade medlen var 3,1 (2,9) procent, riskpremiefondernas andel 0,2 (0,0) procent, fastighetsplaceringarfondernas andel 2,7 (2,5) procent och infrastrukturfondernas andel 1,6 (1,1) procent.

1.4 Analys av bokslutskalkylerna

1.4.1 INTÄKTS- OCH KOSTNADSKALKYL

VER:s intäkter består av pensionsavgifterna för de arbetsgivare och arbetstagare som omfattas av statens pensionssystem och den därmed jämförbara premieinkomsten samt av avkastningen på placeringssammansättningen.

I pensionsavgifter och därmed jämförbara inkomster inflöt under hela räkenskapsperioden sammanlagt 1 659,0 (1 732,4) miljoner euro, varav 721,9 (776,0) miljoner euro inflöt från statens ämbetsverk och inrättningar, 500,7 (531,3) miljoner euro i form av andra pensionsavgiftsintäkter huvudsakligen från kommuner och universitet samt 386,6 (398,0) miljoner euro i form av arbetstagarers pensionsavgifter. Därtill inflöt 6,8 (7,0) miljoner euro i arbetslöshetsförsäkringsavgifter och 43,0 (20,1) miljoner euro i överföringsavgifter. Pensionsavgiftsintäkterna var sammanlagt 73,4 miljoner euro mindre än år 2014. Minskningen beror på att den totala lönesumman för de arbetstagare som omfattas av statens pensionssystem har minskat. Detta beror i sin tur i hög grad på personalminskningar men också på att flera statliga verk bolagiserats och överförts till det privata pensionssystemet.

I februari 2015 märkte man i Keva att ett fel hade uppstått i redovisningssystemet för statens pensionsavgift i samband med att systemet reviderades vid Statskontoret år 2012. Till följd av felet var statens pensionsavgift en dryg procentenhet för hög åren 2013-2015, och under dessa tre år har sammanlagt 202 miljoner euro för mycket influtit till VER i form av arbetsgivares pensionsavgift. Finansministeriet bestämde hösten 2015 att felet ska korrigeras så att man sänker statens pensionsavgift i motsvarande grad åren 2016-2018.

Placeringsverksamhetens bokföringsmässiga nettoresultat efter de operativa kostnaderna var 605,5 (460,9) miljoner euro. Intäkterna bestod av försäljningsvinster för aktier och andelar, 438,1 (199,3) miljoner euro, och finansiella intäkter, 523,1 (455,9) miljoner euro. De finansiella intäkterna inbegriper ränteintäkter, dividender, vinster och förluster, netto, av försäljning av masskuldebrevslån, intäkter av derivat och andra intäkter. Kostnaderna bestod av försäljningsförluster för aktier och andelar på 52,4 (27,1) miljoner euro och finansiella kostnader på 296,1 (160,2) miljoner euro. Nedskrivningar för finansiella kostnader har bokats för värdepapper, derivatförluster och andra finansiella kostnader. Eftersom VER inte har något lån inkluderar de finansiella kostnaderna inga räntekostnader. En redogörelse för bokförings- och bokslutsprinciperna för placeringsverksamheten finns i noterna till bokslutet.

VER:s rörelsekostnader uppgick år 2015 till sammanlagt 7,2 (6,9) miljoner euro. Av kostnaderna var 2,7 (2,4) miljoner euro personalkostnader och 4,4 (4,5) miljoner euro andra kostnader. Som organisation strävar VER efter att ha en så kostnadseffektiv verksamhet som möjligt. Rörelsekostnaderna var i förhållande till fondens värde 0,04 (0,04) procent. Räkenskapsperiodens intäktsåterstod år 2015 var 2 264,5 (2 193,3) miljoner euro.

1.4.2 BALANSRÄKNING

Balansomslutningen för Statens Pensionsfond i slutet av 2015 var 14,7 (14,7) miljarder euro. Den största tillgångsposten i balansräkningen är anläggningstillgångar och övriga långfristiga placeringar, vilkas värde uppgår till 13,5 (13,1) miljarder euro. VER bedriver en långsiktig verksamhet med placering av pensionsmedel i syfte att bereda sig för statens framtida pensionsutgifter. Av denna anledning upptas långsiktiga placeringar, dvs. aktier, fondandelar och masskuldebrevslån, i tillgångsgruppen Anläggnings-tillgångar och övriga långfristiga placeringar i bokföringen.

I balansräkningen upptas kortfristiga placeringar, dvs. bank- och företagscertifikat och depositioner, i tillgångsgruppen Värdepapper ingående i finansieringstillgångarna och övriga kortfristiga placeringar. Värdet av dessa uppgick vid årets slut till 0,9 (1,1) miljarder euro.

Överföringen av medel till statsbudgeten har varit en central faktor som reglerat VER:s tillväxt. Beloppets storlek fastställs i lag och utgör 40 procent av statens årliga pensionsutgift. År 2015 uppgick det överförda beloppet till 2 263,4 (1 728,2) miljoner euro. Beloppet inkluderade den extra överföring på 500 miljoner euro som förutsätts enligt undantagslagen. Om man bortser från denna extra överföring ökade överföringen till statsbudgeten med 35,2 miljoner euro jämfört med föregående år som en direkt följd av att statens pensionsutgifter ökade. Fram till slutet av 2015 har sammanlagt 26,7 miljarder euro av VER:s medel överförts till statsbudgeten.

Statens pensionsansvar uppgick i slutet av rapporteringsåret till 95,7 (95,4) miljarder euro. Med pensionsansvar avses kapitalvärdet av de pensionsrätter som influerat inom statens pensionsskydd före 31.12.2015. Sedan början av 2013 har Keva stått för beräkningen av statens pensionsansvar. Fonderingsmålet för VER är 25 procent av pensionsansvaret. I slutet av 2015 var fonderingsgraden 19 (18) procent. Placeringsintäkterna, pensionsavgiftsintäkterna samt de medel som överförs till statsbudgeten inverkar på hur väl VER uppnår sitt fonderingsmål.

1.5 Personalen

VER:s styrelse utnämner verkställande direktören och de direktörer som är underställda honom eller henne, och verkställande direktören utnämner den övriga personalen. Ledningens nominerings- och löneärenden bereds av styrelsens nominerings- och ersättningsutskott, och besluten fattas av styrelsen. Verkställande direktören fattar beslut om den övriga personalens löner. Posten som verkställande direktör för pensionsfonden innehades fram till 28.2.2015 av ED Timo Löytyniemi, under perioden 1.3.2015–31.5.2015 av placeringsdirektör, PM Maarit Säynevirta och från och med 1.6.2015 av juris doktor Timo Viherkenttä. VER:s ledningsgrupp består förutom av verkställande direktören också av ranteplaceringsdirektör EM Jukka Järvinen (till 31.3.2015) och från 5.8.2015 av EM Mikko Räsänen, aktieplaceringsdirektör EM

Jan Lundberg, placeringsdirektör (övriga placeringar) PM Maarit Säynevirta, förvaltningsdirektör PM Seija Kettunen, direktör för juridiska ärenden jur.kand. Tiina Tarma och placeringsdirektör (positionsförvaltning och diversifierande placeringar) EM Sami Lahtinen (från 1.4.2015). I slutet av 2015 hade VER 25 fast anställda i tjänsteförhållande.

Syftet med VER:s personalstrategi är att stödja VER:s verksamhet genom att fastställa mål för ledningen och personalen. VER vill vara en respekterad och framgångsrik pensionsplacerare som representerar hög yrkeskunskap och ett etiskt verksamhets-sätt. VER:s värderingar är yrkesmässighet, etik och öppenhet. I enlighet med dessa värderingar utvecklar VER kontinuerligt sin verksamhet med iakttagande av de lagar och bestämmelser som gäller fonden. VER satsar också på en framgångsrik placerings-verksamhet och hög yrkeskunnighet bland medarbetarna. Som arbetsgivare tryggar VER medarbetarnas och arbetsgemenskapens utveckling och främjar dessutom personalens arbetshälsa.

Personalen har högre utbildning än personalen inom statsförvaltningen i genomsnitt: hela 92 procent har åtminstone högre högskoleexamen och de övriga åtminstone lägre högskoleexamen. Det finns ingen skillnad mellan kvinnornas och männens utbildningsstruktur. Utbildningsnivån har varit hög under hela den tid fonden har varit verksam. VER:s medarbetare är engagerade i att utveckla sig själva och deltar i yrkesutbildning. Utbildningen har omfattat kurser i anslutning till placeringsmarknaden och placeringsinstrumenten.

I de årliga utvecklingssamtalen har alla medarbetare möjlighet att få respons om sitt arbete och diskutera utvecklingsbehov med sin chef. Omsättningen bland VER:s fast anställda personal har varit obetydlig. År 2015 avgick två personer från sin tjänst. Fyra nya personer fick fast anställning vid fonden, två av dessa med nya uppgifter.

VER erbjuder sina medarbetare en rättvis total lön som beaktar både arbetets krav och den enskilda medarbetarens personliga prestation. VER tillämpar en modell med resultatpremier som baserar sig på placeringsverksamhetens framgång. Målet med resultatpremien är att sporra personalen till ett så bra resultat som möjligt och att engagera medarbetarna i VER.

VER följer upp hur personalen trivs på sin arbetsplats årligen. Arbetstrivseln har hela tiden varit högre vid VER än i staten i genomsnitt, och inga stora förändringar har skett i variablernas medelvärden. Arbetshälsobarometern från oktober 2015 visar att arbetstrivseln, mätt enligt alla centrala mätare, är klart högre hos VER än hos staten i genomsnitt. Bland resultaten var endast missnöjet med lönen och dess grunder avsevärt lägre än medeltalet hos staten. Medeltalet av barometersvaren anger att arbetstrivseln låg på samma nivå som året innan, dvs. 3,6 på skalan 1–5 (1=mycket missnöjd ... 5=mycket nöjd). En positiv utveckling hade skett i arbetsklimatet och i det interna samarbetet och kommunikationen. VER upprätthåller personalens arbetshälsa bland annat genom att ordna gemensamma rekreationsevenemang och

stödja medarbetarnas frivilliga kultur- och motionsintressen. VER satsar på medarbetarnas utbildning och sporrar dem till att upprätthålla och förbättra sin yrkeskunnighet.

År 2015 uppgick sjukfrånvaron vid VER till 107 dagar, och i de flesta fallen var det fråga om korta sjukfrånvaroperioder på 1-3 dagar. Medeltalet av svaren för den variabel i arbetshälsobarometern som beskriver hur nöjda de anställda är med sin energinivå och hur de orkar i sitt arbete var alltså 4,1 på skalan 1-5. Företagshälsovården har organiserats via Mehiläinen Oy, och samarbetet med företagshälsovården har utvecklats på olika sätt.

1.6 Utlåtande om utvärdering och bekräftelse gällande den interna kontrollen

1.6.1 INTERN KONTROLL

VER:s ledning svarar för att ändamålsenliga förfaranden (intern kontroll) för fondens ekonomi och verksamhetens omfattning, innehåll samt därmed anknutna risker tillämpas vid VER. Syftet med den interna kontrollen är att säkerställa att VER:s verksamhet sköts effektivt och ändamålsenligt, att rapporteringen om verksamheten är pålitlig och att alla relevanta lagar, andra bestämmelser, anvisningar och befogenheter iaktas.

Bestämmelser om VER:s verksamhet finns i en speciallag om pensionsfonden. VER:s arbetsordning fastställs av finansministeriet, som också tillsätter styrelsen och revisorerna för VER. Styrelsen ser till att bokföringen, den interna kontrollen och riskhanteringen organiseras på ett ändamålsenligt sätt. Styrelsen fastställer VER:s reglemente samt etiska regler och insiderregler som gäller hela personalen. Dessutom fastställer styrelsen årligen placeringsplanen samt principerna, fullmakterna och limiterna för placeringsverksamheten, övervakar att placeringsverksamheten genomförs enligt de fastställda principerna och bär ansvaret för fonden. Ledningen för VER ansvarar för hur placeringsverksamheten genomförs och rapporterar till styrelsen. Personalens verksamhet övervakas av verkställande direktören. Under räkenskapsperioden uppdaterades VER:s insider- och handelsregler samt verksamhetsprinciperna för intressekonflikter.

1.6.2 INTERN REVISION

Den interna revisionen hjälper VER att uppnå sina mål genom att utvärdera och utveckla effektiviteten hos fondens processer inom riskhantering, övervakning, ledning och administration. VER:s interna revision genomförs av en extern, oberoende tjänsteförproducent (PwC Suomi Oy). Styrelsen godkänner den årliga planen för intern revision, som omfattar den interna revisionens fokusområden och de preliminära revisionsobjekten. År 2015 synades de direkta aktieplaceringarna och de s.k. övriga fondplaceringarna som separata revisionsobjekt.

1.6.3 RISKHANTERING

I syfte att säkerställa en fungerande riskhantering godkänner VER:s styrelse planen för riskhanteringen. En annan central faktor inom riskhanteringen är det beslut som styrelsen fattar varje år angående befogenheterna och limiterna i anslutning till placeringsverksamheten. Vid VER kontrollerar och utvecklar man kontinuerligt såväl de olika funktionernas processer som processbeskrivningarna även ur riskhanteringssynvinkel.

1.6.4 DEN INTERNA KONTROLLENS OCH DEN DÄRI INGÅENDE RISKHANTERINGENS ÄNDAMÅLSENLIGHET OCH TILLRÄCKLIGHET

Utifrån de övervakningsåtgärder, den årliga riskkartläggning och den interna revision som VER:s ledning utfört är VER:s interna kontroll tillräcklig och ändamålsenligt ordnad och fyller de mål som fastställs i 69 § i förordningen om statsbudgeten. Den interna kontrollen utvecklas och effektiviseras kontinuerligt på basis av eventuella observerade brister i övervakningen och speciellt enligt de åtgärdsrekommendationer som den interna revisionen lägger fram.

STATENS PENSIONSFRONDS INTÄKTS- OCH KOSTNADSKALKYL

	1.1. - 31.12.2015		1.1. - 31.12.2014	
VERKSAMHETSINTÄKTER				
Övriga verksamhetsintäkter				
Försäljningsvinst på aktier och andelar	438 105 203,51		199 294 849,38	
Intäkter av pensionsavgifter från statens ämbetsverk och inrättningar	721 877 744,21		776 042 993,08	
Övriga intäkter av pensionsavgifter	500 692 238,67		531 276 534,36	
Arbetstagarernas pensionsavgifter	386 607 634,63		398 009 653,00	
Intäkter av arbetslöshetsförsäkringsavgifter	6 804 044,71	2 054 086 865,73	6 979 165,26	1 911 603 195,08
KOSTNADER FÖR VERKSAMHETEN				
Material, förnödenheter och varor				
Inköp under räkenskapsperioden	78 807,33		70 292,57	
Personalkostnader	2 736 387,32		2 420 384,12	
Hyror	303 557,27		301 546,88	
Inköp av tjänster	3 777 916,01		3 878 021,66	
Övriga kostnader				
Övriga kostnader	280 446,99		259 610,11	
Försäljningsförluster på aktier och andelar	52 417 696,93		27 104 874,74	
Avskrivningar	4 923,31	-59 599 735,16	9 352,74	-34 044 082,82
ÅTERSTOD I		1 994 487 130,57		1 877 559 112,26
FINANSIELLA INTÄKTER OCH KOSTNADER				
Finansiella intäkter	523 095 278,63		455 882 038,16	
Finansiella kostnader	-296 060 740,25	227 034 538,38	-160 195 758,16	295 686 280,00
ÅTERSTOD II		2 221 521 668,95		2 173 245 392,26
ÖVERFÖRINGSEKONOMINS INTÄKTER OCH KOSTNADER				
Intäkter				
Övergångsavgifter		43 016 807,92		20 077 423,87
ÅTERSTOD III		2 264 538 476,87		2 193 322 816,13
RÄKENSKAPSPERIODENS INTÄKTS-/KOSTNADSÅTERSTOD		2 264 538 476,87		2 193 322 816,13

STATENS PENSIONSFRONDS BALANSRÄKNING

AKTIVA	31.12.2015		31.12.2014	
ANLÄGGNINGSTILLGÅNGAR OCH ÖVRIGA LÅNGFRISTIGA PLACERINGAR				
MATERIELLA TILLGÅNGAR				
Inventarier		14 563,87		19 487,18
VÄRDEPAPPER INGÅENDE I ANLÄGGNINGSTILLGÅNGAR OCH ÖVRIGA LÅNGFRISTIGA PLACERINGAR				
Köp av masskuldebrevslån i euro	3 391 038 189,61		3 537 235 527,53	
Övriga långfristiga placeringar i euro	6 679 456 040,49		6 227 319 748,36	
Köp av masskuldebrevslån i valuta	1 038 506 398,01		1 128 334 459,96	
Övriga långfristiga placeringar i valuta	2 394 196 077,70	13 503 196 705,81	2 241 900 501,30	13 134 790 237,15
ANLÄGGNINGSTILLGÅNGAR OCH ÖVRIGA LÅNGFRISTIGA PLACERINGAR SAMMANLAGT		13 503 211 269,68		13 134 809 724,33
OMSÄTTNINGS- OCH FINANSIERINGSTILLGÅNGAR				
LÅNGFRISTIGA FORDRINGAR				
Långfristiga fordringar		329 822,99		367 491,26
KORTFRISTIGA FORDRINGAR				
Resultatregleringar	173 097 797,60		193 399 886,57	
Övriga kortfristiga fordringar	40 469 657,70	213 567 455,30	44 929 697,49	238 329 584,06
VÄRDEPAPPER INGÅENDE I FINANSIERINGSTILLGÅNGARNA OCH ÖVRIGA KORTFRISTIGA PLACERINGAR				
Köp av masskuldebrevslån i euro	752 727 093,68		1 099 381 138,31	
Köp av masskuldebrevslån i valuta	99 965 159,60	852 692 253,28	0,00	1 099 381 138,31
KASSA, BANKTILLGODOHAVANDEN OCH ÖVRIGA FINANSIERINGSMEDEL				
Övriga bankkonton		139 135 660,81		241 876 597,23
OMSÄTTNINGS- OCH FINANSIERINGSTILLGÅNGAR SAMMANLAGT		1 205 725 192,38		1 579 954 810,86
AKTIVA SAMMANLAGT		14 708 936 462,06		14 714 764 535,19

PASSIVA	31.12.2015		31.12.2014	
EGET KAPITAL				
Fondens kapital	-24 417 112 384,19		-22 688 870 289,46	
Förändring av kapitalet under tidigare räkenskapsperioder	39 120 648 949,54		36 927 326 133,41	
Budgetöverföringar	-2 263 371 682,28		-1 728 242 094,73	
Räkenskapsperiodens intäkts-/kostnadsåterstod	2 264 538 476,87	14 704 703 359,94	2 193 322 816,13	14 703 536 565,35
FRÄMMANDE KAPITAL				
KORTFRISTIGT				
Leverantörsskulder	211 893,85		420 889,25	
Poster som ska redovisas vidare	114 851,11		112 579,87	
Passiva resultatregleringar	2 051 832,36		398 600,50	
Övriga kortfristiga skulder	1 854 524,80	4 233 102,12	10 295 900,22	11 227 969,84
FRÄMMANDE KAPITAL SAMMANLAGT		4 233 102,12		11 227 969,84
PASSIVA SAMMANLAGT		14 708 936 462,06		14 714 764 535,19

STATENS PENSIONSFRONDS FINANSIERINGSANALYS

	1.1. - 31.12.2015	1.1. - 31.12.2014
EGEN VERKSAMHET		
Försäljning av tjänster, hyror, bruksersättningar och övriga verksamhetsintäkter	1 620 904 970,39	1 703 371 387,89
Ränteintäkter och intäktsföring av vinst	538 474 059,43	464 846 907,07
Utgifter för köp av varor och tjänster	-4 450 590,40	-4 383 482,90
Personalutgifter	-2 690 113,35	-2 471 399,16
Övriga utgifter	-199 132,60	-172 313,74
KASSAFLÖDE FÖR EGEN VERKSAMHET	2 152 039 193,47	2 161 191 099,16
ÖVERFÖRINGSEKONOMIN		
Överföringsekonomin intäkter	43 016 807,92	20 077 423,87
ÖVERFÖRINGSEKONOMINS KASSAFLÖDE	43 016 807,92	20 077 423,87
INVESTERINGAR		
Placeringar i värdepapper *)	-664 430 277,34	-303 426 776,51
Försäljningsvinster på placeringar	385 687 506,58	172 189 974,64
Beviljade lån **)	4 497 708,06	-8 025 070,84
INVESTERINGARNAS KASSAFLÖDE	-274 245 062,70	-139 261 872,71
FINANSIERING		
Ändring av eget kapital	-2 263 371 682,28	-1 728 242 094,73
Ändring av skuld	-6 869 077,86	-70 837 852,65
FINANSIERINGENS KASSAFLÖDE	-2 270 240 760,14	-1 799 079 947,38
ÄNDRING AV LIKVIDA MEDEL	-349 429 821,45	242 926 702,94
LIKVIDA MEDEL 1.1	1 341 257 735,54	1 098 331 032,60
LIKVIDA MEDEL 31.12	991 827 914,09	1 341 257 735,54

*) De finansiella kostnaderna beaktas i punkten placeringar i värdepapper.

**) Beviljade lån innehåller ändringen av ränte- och källskattefordringar relaterade till placeringar.

BILAGOR TILL BOKSLUTET

Bilaga 1 till Statens Pensionsfonds bokslut: Principer för upprättande av bokslut och uppgifternas jämförbarhet

Bokslutet för Statens Pensionsfond upprättas med iakttagande av lagen och förordningen om statsbudgeten samt finansministeriets och statskontorets föreskrifter och anvisningar. Intäkts- och kostnadskalkylen, balansräkningen, finansieringsanalysen och noterna har uppgjorts i enlighet med den föreskrift som finansministeriet utfärdade 19.1.2016 (TM 1602) gällande scheman för bokslutet för statliga fonder utanför budgeten och de uppgifter som ska ingå i bilagorna till bokslutet.

1) Ändringar som berör budgetering och principerna för upprättande av bokslut samt uppgifternas jämförbarhet

Statens Pensionsfonds bokföring sköts av Servicecentret för statens ekonomi- och personalförvaltning (Palkeet). Värdepappersbokföringen sköts av Pohjola Kapitalförvaltning Ab och bokföringen av pensionsavgiftsintäkterna av Keava. Bägge delbokföringar förs månatligen in i VER:s huvudbokföring i Palkeet.

Uppgifterna för bokslutsåret är jämförbara med föregående års uppgifter.

2) Valutakurs som använts vid omvandling av fordringar och skulder samt övriga förbindelser i utländsk valuta till euro

Likvida medel, bankfordringar, övriga finansiella tillgångar samt kortfristiga fordringar och skulder i utländsk valuta har omvandlats till euro enligt den kurs som Europeiska Centralbanken (ECB) publicerade på årets sista bankdag.

Valuta	ECB:s kurs 31.12.2015
USD (US-dollar)	1,0887
JPY (japanska yen)	131,07
GBP (engelska pund)	0,73395
SEK (svenska kronor)	9,1895
DKK (danska kronor)	7,4626
CHF (schweiziska franc)	1,0835
NOK (norska kronor)	9,6030

Statens Pensionsfonds långfristiga placeringar i utländsk valuta ingår i anläggningstillgångarna. Placeringarna har i regel värderats till valutakursen vid anskaffningstidpunkten med undantag av de valutadenominerade placeringar vars bokföringsvärde har sänkts.

3) Värderings- och periodiseringsprinciper och -förfaranden som tillämpats vid upprättandet av bokslutet

BOKFÖRINGSVÄRDET PÅ LÅNGFRISTIGA PLACERINGAR

Statens Pensionsfond bedriver en långsiktig verksamhet med placering av pensionsmedel i syfte att bereda sig för statens framtida pensionsutgifter. Därför upptas långsiktiga placeringar, dvs. aktier, fondandelar och masskuldebrevslån, i tillgångsgruppen Anläggningstillgångar och övriga långfristiga placeringar i bokföringen.

Aktier och fondandelar upptas i balansräkningen i huvudsak till beloppet av de rörliga utgifter som orsakas av anskaffningen. Masskuldebrevslån upptas i balansräkningen till den periodiserade anskaffningsutgiften, varvid skillnaden mellan masskuldebrevslåns nominella värde och anskaffningsutgiften (emissionsdifferensen) periodiseras såsom ränteintäkt eller minskning av denna under masskuldebrevslåns löptid. Motposten anges som minskning eller ökning av anskaffningsutgiften.

Placeringarnas anskaffningsutgift räknas med tillämpande av medelpriset.

BOKFÖRINGSVÄRDET PÅ KORTFRISTIGA PLACERINGAR

I balansräkningen upptas kortfristiga placeringar, dvs. bank- och företagscertifikat och depositioner, i tillgångsgruppen Värdepapper ingående i finansieringstillgångarna och övriga kortfristiga placeringar. Bank- och företagscertifikat upptas till den periodiserade anskaffningsutgiften och depositioner till den ursprungliga anskaffningsutgiften.

BOKFÖRINGSVÄRDET PÅ ANDRA TILGÅNGAR ÄN PLACERINGAR

Immateriella tillgångar samt maskiner, utrustning och inventarier upptas i balansräkningen till anskaffningsutgiften minskat med avskrivningar enligt plan.

BOKFÖRINGSVÄRDET PÅ FORDRINGAR

Forordningar upptas i balansräkningen till det nominella värdet eller till ett sannolikt värde som är permanent lägre än det nominella värdet.

UPPSKRIVNINGAR OCH NEDSKRIVNINGAR

VER:s placeringstillgångar värderas normalt till anskaffningspriset i enlighet med statens bokföringsföreskrifter.

Långfristiga placeringar hör till anläggningstillgångarna. Därför görs inga nedskrivningar med anledning av kursfluktuationer, såvida värdeminskningen inte kan anses vara bestående och väsentlig. Nedskrivningar bokades för första gången i bokslutet för år 2008 och därefter i boksluten för åren 2009-2014. I bokslutet för år 2015 har nedskrivningar för finansiella kostnader bokats till ett belopp av totalt 25 104 830,43 euro för sådana värdepapper vars marknadsvärde 31.12.2015 var mer än 50 procent lägre än bokföringsvärdet.

Enligt ett utlåtande av Statens bokföringsnämnd är det inte förenligt med god bokföringssed i statsbokföringen att återföra en nedskrivningsavskrivning på anskaffningsutgiften för långfristiga placeringar.

Det är möjligt att göra en uppskrivning på placeringarna, förutsatt att värdepapprets sannolika överlåtelsepris är bestående väsentligt högre än anskaffningsutgiften. Inga uppskrivningar har gjorts.

PLACERINGARNAS VERKLIGA VÄRDE

Som verkligt värde på aktier och fondandelar samt masskuldebrevslån som noteras på den officiella värdepappersbörsen eller som i övrigt är föremål för offentlig handel har använts den sista under fortlöpande handel noterade köpkursen på bokslutsdagen. Om bokslutsdagen inte är en börsdag har man använt motsvarande kurs dagen innan. Penningmarknadsplaceringar har värderats utifrån euribornoteringarna på månadens sista bankdag.

Som verkligt värde på andelar i placeringsfonder har man använt det värde på fondandelen som fondbolaget meddelat på årets sista värderingsdag. Som verkligt värde på private equity-fonder har man använt ett värde som uträknats på basis av det värde på fondandelen som fonden senast meddelat.

Placeringar i utländsk valuta har värderats i den lokala valutan, och värden i utländsk valuta omräknas i euro enligt Europeiska centralbankens medelkurs på den sista bankdagen i månaden.

DERIVAT

Under räkenskapsperioden har VER använt aktie-, ränte- och valutaderivat samt swappar. I bokföringen och bokslutet har derivaten delats in i skyddande och icke-skyddande derivat enligt användningsändamål. Valutaderivaten har behandlats som skyddande och de övriga derivaten huvudsakligen som icke-skyddande derivat. Resultaten av alla stängda och förfallna de-

rivat har bokförts till fullt belopp som resultatpåverkande. Vid tidpunkten för bokslutet har också orealiserade värdeförändringar på öppna, icke-skyddande derivat bokförts som resultatpåverkande.

I noterna till bokslutet har de öppna derivatavtalen värderats till marknadsvärde på bokslutsdagen eller, om sådant saknas, till ett verkligt värde som uppskattats av utomstående parter. Kontanter som getts som säkerhet för derivatavtal har upptagits i balansräkningen som fordran. De ansvar som följer av derivatavtal och de säkerheter som ställts för derivathandel specificeras i noterna (bilagorna 10.4 och 10.5).

OMKOSTNADER OCH PENSIONSavgIFTSINTÄKTER

Siffrorna i Intäkts- och kostnadskalkylen, Pensionsavgiftsintäkterna från statens ämbetsverk och inrättningar samt Övriga pensionsavgiftsintäkter anges med avdrag för omkostnader. Omkostnaderna baserar sig på lagen om statens pensioner, och de har betalats till den kommunala pensionsanstalten. Beloppet av omkostnaderna fastställs årligen av finansministeriet, och det täcker verkställandet av pensionsskyddet. År 2015 var omkostnadsbeloppet sammanlagt 21,2 miljoner euro, och år 2014 var det 24,2 miljoner euro.

4) Intäkter och kostnader, budgetintäkter och -utgifter samt justering av fel som hänför sig till tidigare år, om de inte är av ringa betydelse

Statens Pensionsfond har inga justeringar som hänför sig till tidigare år.

5) Redogörelse för de väsentligaste transaktionerna efter bokslutsåret till den del som de inte uppges i verksamhetsberättelsen

Statens Pensionsfond känner inte till någon väsentlig transaktion efter bokslutsåret.

Bilaga 2 till Statens Pensionsfonds bokslut: Utfallet av dispositionsplanen för fondens medel eller av budgeten som fastställts för fonden

I lagen om statens pensionsfond fastställs att det från fonden årligen ska överföras till statsbudgeten ett belopp som utgör 40 procent av statens årliga pensionsutgift. År 2015 överfördes förutom ovan nämnda belopp ytterligare närmare 500 miljoner euro i enlighet med undantagslagen.

I budgeten för år 2015 hade man budgeterat som en överföring från Statens Pensionsfond ett belopp på 2 274 512 000,00 euro.

Den slutliga överföringen till budgeten i slutet av år 2015 var 2 263 371 682,28 euro (= 0,40 x 4 408 429 205,69 euro + 500 000 000,00 euro).

Bilaga 3 till Statens Pensionsfonds bokslut: Specifikation av personalkostnaderna

	2015	2014
Personalkostnader	2 261 028,88	1 985 232,66
Löner och arvoden	2 100 957,01	1 985 232,66
Resultatbaserade poster *)	160 071,87	0,00
Lönebikostnader	475 358,44	435 151,46
Pensionskostnader	418 732,68	394 160,58
Övriga lönebikostnader	56 625,76	40 990,88
Sammanlagt	2 736 387,32	2 420 384,12
	2015	2014
Naturaförmåner	51 826,10	49 209,03
Ledningen	13 668,72	13 303,79
Övrig personal	38 157,38	35 905,24
Semesterlöneskuld	445 117,51	398 600,50

*) De resultatbaserade posterna är reserveringar. VER:s styrelse beslutar om resultatpremierna för 2015 på våren 2016, då alla jämförelseuppgifter som behövs för uträkningen av arvodena finns att tillgå. Ledningsgruppens andel av resultatpremierreserveringen är 59 787,54 euro..

Ledningens löner och arvoden samt resultatbaserade poster

VER:s ledningsgrupp består av verkställande direktören, placeringsdirektörerna, förvaltningsdirektören och direktören för juridiska ärenden. Ställföreträdare för verkställande direktören Timo Viherkenttä är placeringsdirektör Maarit Säynevirta. Nominerings- och löneärenden som gäller verkställande direktören och den övriga ledningen behandlas av styrelsens nomineringsutskott och besluten fattas av VER:s styrelse.

I listan nedan inbegriper lönen för den placeringsdirektör som ansvarar för övriga placeringar även lönen för den tid under vilken han fungerade som ställföreträdare för den verkställande direktören. På samma sätt inbegriper lönen för den placeringsdirektör som ansvarar för positionsförvaltning och diversifierande placeringar även ersättningen för den tid då han vid sidan av sin egen tjänst fungerade som ränteplaceringsdirektör. Förvaltningsdirektören har varit partiellt tjänstledig.

Löner och resultatpremier till ledningsgruppen år 2015	
Verkställande direktören (från 1.6.2015)	126 181,96
Ränteplaceringsdirektören (från 5.8.2015)	51 024,25
Aktieplaceringsdirektören	134 200,56
Placeringsdirektören (övriga placeringar)	142 440,05
Placeringsdirektören (positionsförvaltning och div. placeringar)	112 296,58
Förvaltningsdirektören	57 310,53
Direktören för juridiska ärenden	109 682,79

VER har sedan 2001 tillämpat en modell med resultatpremier som baserar sig på placeringsverksamhetens framgång. I enlighet med finansministeriets direktiv kan den årliga resultatpremien motsvara högst två månaders lön. Resultatpremien betalas under de två år som följer på det år då den fastställts. Ledningsgruppens löner för år 2015 innehåller inga resultatpremier.

Finansministeriet beslutar om månadsarvodet till VER:s styrelseledamöter. Månadsarvodena är 1 500 euro till ordföranden, 1 250 euro till vice ordföranden samt 750 euro till ledamöterna och experterna. Ersättare får månadsarvode (750 euro) endast för de månader då de deltar i möten. VER:s styrelse fattar beslut om arvodena till placeringsdelegationen. Mötesarvodet för ordföranden för placeringsdelegationen är 400 euro, och medlemmarnas mötesarvode är 300 euro. Styrelsens och placeringsdelegationens mötesarvoden uppgick till sammanlagt 82 350 euro.

Övriga förmåner

VER:s ledning och personal har haft mobiltelefonförmån samt lunch-, kultur- och arbetsresesedlar.

Ledningen eller personalen omfattas inte av pensionsarrangemang som avviker från statens pensionskydd.

Bilaga 4 till Statens Pensionsfonds bokslut: Grunderna för avskrivningar enligt plan och ändringarna i dem

Tillgångsgrupp	Avskrivningsmetod	Avskrivningstid år	Årlig avskrivning %	Restvärde € eller %
Köpta ICT-program	Jämna avskrivningar	3	33,3	0 %
Övriga utgifter med lång verkningstid	Jämna avskrivningar	5	20	0 %
Datorutrustning och kringutrustning	Jämna avskrivningar	3	33,3	0 %
Kontorsmaskiner och anordningar	Jämna avskrivningar	5	20	0 %
Kommunikationsutrustning	Jämna avskrivningar	3	33,3	0 %
Telefoncentraler och övrig kommunikationsutrustning	Jämna avskrivningar	5	20	0 %
Övriga maskiner och anläggningar	Jämna avskrivningar	5	20	0 %
Inventarier	Jämna avskrivningar	6	16,67	0 %

Avskrivningarna enligt plan har beräknats enligt enhetliga principer vid Statens Pensionsfond som jämna avskrivningar enligt anläggningstillgångarnas ekonomiska livstid på det ursprungliga anskaffningspriset.

Avskrivningstiderna har inte ändrats från året innan.

Bilaga 5 till Statens Pensionsfonds bokslut: Avskrivningar av anläggningstillgångar och övriga utgifter med lång verkningstid

Materiella tillgångar	Inventarier	Sammanlagt
Anskaffningsutgift 1.1.2015	29 498,54	29 498,54
Ökningar	0,00	0,00
Minskningar	0,00	0,00
Anskaffningsutgift 31.12.2015	29 498,54	29 498,54
Ackumulerade avskrivningar 1.1.2015	-10 011,36	-10 011,36
Ackumulerade avskrivningar på minskningar	0,00	0,00
Avskrivningar enligt plan under räkenskapsperioden	-4 923,31	-4 923,31
Avskrivningar avvikande från planen under räkenskapsperioden	0,00	0,00
Nedskrivningar under räkenskapsperioden	0,00	0,00
Ackumulerade avskrivningar 31.12.2015	-14 934,67	-14 934,67
Uppskrivningar	0,00	0,00
Bokföringsvärde 31.12.2015	14 563,87	14 563,87

Värdepapper ingående i anläggningstillgångar och övriga långfristiga placeringar	Masskuldebrevslån i euro	Övriga långfristiga placeringar i euro	Masskuldebrevslån i valuta	Långfristiga placeringar i valuta	Sammanlagt
Anskaffningsutgift 1.1.2015	3 537 235 527,53	6 467 798 075,79	1 128 334 459,96	2 272 061 556,49	13 405 429 619,77
Ökningar	5 981 689 356,87	1 554 805 246,89	1 152 677 185,23	670 302 977,12	9 359 474 766,11
Minskningar	-6 127 886 694,79	-1 149 066 921,26	-1 242 505 247,18	-523 244 345,12	-9 042 703 208,35
Anskaffningsutgift 31.12.2015	3 391 038 189,61	6 873 536 401,42	1 038 506 398,01	2 419 120 188,49	13 722 201 177,53
Ackumulerade avskrivningar 1.1.2015	0,00	-240 478 327,43	0,00	-30 161 055,19	-270 639 382,62
Ackumulerade avskrivningar på minskningar	0,00	64 219 434,07	0,00	12 520 307,26	76 739 741,33
Avskrivningar enligt plan under räkenskapsperioden	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Avskrivningar avvikande från planen under räkenskapsperioden	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Nedskrivningar under räkenskapsperioden	0,00	-17 821 467,57	0,00	-7 283 362,86	-25 104 830,43
Ackumulerade avskrivningar 31.12.2015	0,00	-194 080 360,93	0,00	-24 924 110,79	-219 004 471,72
Uppskrivningar	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Bokföringsvärde 31.12.2015	3 391 038 189,61	6 679 456 040,49	1 038 506 398,01	2 394 196 077,70	13 503 196 705,81

Bilaga 6 till Statens Pensionsfonds bokslut: Finansiella intäkter och kostnader

Finansiella intäkter	2015	2014	Förändring 2015–2014
Räntor på fordringar i euro	106 070 219,75	116 557 903,09	-10 487 683,34
Räntor på fordringar i valuta	-3 588,38	28 934,79	-32 523,17
Emissions-, kapital- och kursdifferenser för fordringar	98 980 921,04	105 596 362,57	-6 615 441,53
Dividender	107 506 170,99	97 591 524,10	9 914 646,89
Övriga finansiella intäkter	210 541 555,23	136 107 313,61	74 434 241,62
Finansiella intäkter sammanlagt	523 095 278,63	455 882 038,16	67 213 240,47
Finansiella kostnader	2015	2014	Förändring 2015–2014
Kontoavdrag för placeringar och lånefordringar	-25 104 830,43	-22 502 257,16	-2 602 573,27
Övriga finansiella kostnader	-270 955 909,82	-137 693 501,00	-133 262 408,82
Finansiella kostnader sammanlagt	-296 060 740,25	-160 195 758,16	-135 864 982,09
Netto	227 034 538,38	295 686 280,00	-68 651 741,62

Bilaga 7 till Statens Pensionsfonds bokslut: Lån som beviljats ur fonden

Inga lån har beviljats ur Statens Pensionsfond.

Bilaga 9 till Statens Pensionsfonds bokslut: Finansiella poster och skulder i balansräkningen

31.12.2015	Under 1 år	Med rörlig ränta 1-5 år	Över 5 år	Under 1 år	Med fast ränta 1-5 år	Över 5 år	Totalt
Finansiella poster bland aktiva							
Masskuldebrevslån i euro	392 231 617,77	0,00	0,00	56 262 724,45	1 724 453 898,77	1 218 089 948,62	3 391 038 189,61
Övriga långfristiga placeringar i euro	0,00	0,00	6 679 456 040,49 *)	0,00	0,00	0,00	6 679 456 040,49
Övriga placeringar i valuta	1 037 543,87	0,00	2 394 196 077,70 *)	104 845 415,07	417 203 662,50	615 384 936,17	3 532 667 635,31
Övriga kortfristiga placeringar i euro	0,00	0,00	0,00	752 727 093,68	0,00	0,00	752 727 093,68
Samlingskontofordran på staten	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Kassa, banktillgodohavanden och andra finansieringstillgångar	0,00	0,00	0,00	171 335 660,81	0,00	0,00	171 335 660,81
Sammanlagt	393 269 161,64	0,00	9 073 652 118,19	1 085 170 894,01	2 141 657 561,27	1 833 474 884,79	14 527 224 619,90

*) Av aktier och fondandelar i euro och valuta

Statens Pensionsfond har inga skulder.

Bilaga 10 till Statens Pensionsfonds bokslut: Statsborgen och -garantier samt övriga ansvarsförbindelser

Bilaga 10.1: Beviljade borgensförbindelser och garantier

Statens Pensionsfond har inte beviljat borgensförbindelser eller garantier.

Bilaga 10.2: Ansvarsförbindelser

EUR eller verbal förklaring	31.12.2015	31.12.2014	Förändring 2015-2014
Ansvar för skade- och försäkringsersättningar			
Statens pensionsansvar	95 700 000 000,00	95 400 000 000,00	300 000 000,00

Med pensionsansvar avses kapitalvärdet av de pensionsrätter som influtit inom statens pensionskydd före 31.12.2015. Räntan vid diskontering av kapitalvärdet på pensionsrätter är 2,7 %, som antas vara en realränta som överstiger framtida ändringar i inkomstnivån och indexhöjningarna av pensioner. Pensionsansvaret 31.12.2015 anges på indexnivån för år 2015.

Pensionsansvaret 31.12.2015 baserar sig på beräkningen av kapitalvärdet av influtna pensionsrätter på individnivå fram till 31.12.2014, utökat med det nya ansvar (pensionsavgiftsintäkten) som uppstått under 2015 och med avdrag för det frigjorda ansvaret (pensionsutgiften) med beaktande av räntan.

I beräkningen av pensionsansvaret 31.12.2015 har man beaktat den pensionsreform som träder i kraft 2017 och som minskar statens pensionsansvar med cirka 600 miljoner euro.

Avvikande från de tidigare boksluten inkluderar statens pensionsansvar 31.12.2015 en uppskattning av statens pensionssystemets andel av hela arbetspensionssystemet kostnader för pensionsutgiften för oavlönade perioder. Kostnadsandelen av pensionsutgiften för oavlönade perioder är beroende av hur arbetsinkomsterna utvecklas inom de olika arbetspensionssystemen, och därför avviker pensionsansvaret som begrepp avsevärt från tidigare. Kapitalvärdet av de pensionsrätter som influtit under oavlönade perioder uppgår till cirka 400 miljoner euro för statens pensionssystemets del. Uppskattningen baserar sig på Pensionsskyddscentralens prognoser. De metoder och antaganden som använts som grund för uppskattningen avviker delvis från beräkningen av övriga pensionsansvar.

Statens pensionsfonds medel används inte direkt till att betala ut pensioner, utan pensionerna inom statens pensionssystem betalas ur de anslag som reserverats i statsbudgeten. Bestämmelser om det belopp som årligen ska överföras från Statens pensionsfond till statsbudgeten i syfte att jämna ut statens pensionsutgifter finns i lagen om statens pensionsfond (1297/2006).

Värdet på de tillgångar som utgör täckning för pensionsansvaret 31.12.2015 var 17 991 155 181,33 euro värderat till marknadspris. Dessa tillgångar består av placeringsportföljen värderad till marknadspris, kort- och långfristiga fordringar, kortfristigt främmande kapital samt banktillgodohavanden. I värdet på de tillgångar som utgör täckning för pensionsansvaret har även beaktats samtliga öppna derivatavtal till verkligt värde. Den otäckta andelen av pensionsansvaret uppgick till cirka 77,7 miljarder euro.

De viktigaste författningarna som ansvaret baserar sig på är lagen om statens pensioner (1295/2006), lagen om införande av lagen om statens pensioner (1296/2006), pensionslagen för den offentliga sektorn (81/2016) samt lagen om införande av pensionslagen för den offentliga sektorn (82/2016).

Helsingfors 5.2.2016

Roman Goebel
Aktuariechef

Bilaga 10.4: Ansvarsförbindelser relaterade till derivatavtal

Under räkenskapsperioden har VER använt aktie-, ränte- och valutaderivat samt swappar. I bokföringen och bokslutet har derivaten delats in i skyddande och icke-skyddande derivat enligt användningsändamål. Valutaderivaten har behandlats som skyddande och de övriga derivaten huvudsakligen som icke-skyddande derivat. Resultaten av alla stängda och förfallna derivat har bokförts till fullt belopp som resultatpåverkande. I bokslutet har också orealiserade värdeförändringar på öppna, icke-skyddande derivat bokförts som resultatpåverkande.

Värdena och de verkliga värdena på vid bokslutstidpunkten öppna valuta- och räntederivatavtals referenstillgångar anges nedan. Avtalen värderats till marknadsvärde på bokslutsdagen eller, om sådant saknas, till ett verkligt värde som uppskattats av utomstående parter.

Öppna valutaterminsavtal	31.12.2015	31.12.2014
Referenstillgångarnas värde	1 634 392 369,45	1 485 623 977,84
Avtalens verkliga värde	-7 640 410,95	-36 685 548,42

Öppna valutaoptioner	31.12.2015	31.12.2014
Referenstillgångarnas värde	399 089 473,23	0,00
Avtalens verkliga värde	310 135,92	0,00

Öppna aktieoptioner	31.12.2015	31.12.2014
Referenstillgångarnas värde	11 507 934,72	0,00
Avtalens verkliga värde	-10 700,00	0,00

Öppna ränteswappar	31.12.2015	31.12.2014
Referenstillgångarnas värde	80 000 000,00	50 000 000,00
Avtalens verkliga värde	-854 513,01	-5 198 847,19

Öppna totalavkastningsswappar (Total Return Swap)	31.12.2015	31.12.2014
Referenstillgångarnas värde	50 000 000,00	0,00
Avtalens verkliga värde	-388 955,21	0,00

Bilaga 10.5: Ställda säkerheter

Ställda säkerheter för derivathandel	31.12.2015
Värdepapper	5 700 000,00
Kontanta säkerheter	32 200 000,00
Sammanlagt	37 900 000,00

Bilaga 10.6: Övriga fleråriga ansvarsförbindelser

Avtal	Utgifter 2015	Penningbehov 2016	Penningbehov 2017	Penningbehov 2018	Penningbehov sammanlagt
Hyra för kontorslokaler	277 574,70	284 249,97	291 400,63	248 633,40	824 284,00

Bilaga 11 till Statens Pensionsfonds bokslut: Fonderade medel i balansräkningen

Statens Pensionsfond har inga fonderade medel i balansräkningen.

Bilaga 12 till Statens Pensionsfonds bokslut: Fonderade medel som inte ingår i balansräkningen

Statens Pensionsfond har inga fonderade medel som inte ingår i balansräkningen

Bilaga 13 till Statens Pensionsfonds bokslut: Förändringar i skulden

Statens Pensionsfond har inga skulder.

Bilaga 14 till Statens Pensionsfonds bokslut: Maturitetsfördelning och duration avseende skulden

Statens Pensionsfond har inga skulder.

Bilaga 15 till Statens Pensionsfonds bokslut: Övriga kompletterande uppgifter som är nödvändiga för lämnande av riktiga och tillräckliga uppgifter

Bilaga 15.1: Specifikation av avkastningen på placeringsverksamheten, netto

mn EUR	2015	2014
Direkta nettointäkter	118,4	177,9
Masskuldebrevslån	77,0	83,5
Övriga penningmarknadsinstrument och depositioner	-178,3	-80,6
Aktier och andelar	226,9	182,0
Intäkter, kostnader och rörelsekostnader ¹⁾	-7,2	-6,9
Värdeförändringar i bokföringen ²⁾	487,1	283,0
Aktier och andelar	360,6	149,7
Masskuldebrevslån	126,5	133,3
Nettointäkter av placeringsverksamheten i bokföringen	605,5	460,9
Förändring i värderingsdifferenser	247,5	808,9
Aktier och andelar	258,3	659,6
Masskuldebrevslån	-44,4	192,1
Övriga placeringar	33,6	-42,8
Nettointäkter av placeringsverksamheten till verkligt värde	853,0	1 269,8

1) Inkluderar bl.a. rörelsekostnader och sådana ränteposter i ränte- och kostnadskalkylen som inte upptas bland intäkter av placeringsverksamhet.

2) Försäljningsvinster och -förluster samt övriga värdeförändringar i bokföringen.

Bilaga 16 till Statens Pensionsfonds bokslut: Riskhantering

1. Riskhantering som en del av den interna kontrollen

Med riskhantering, som utgör en del av den interna kontrollen, avses att identifiera, bedöma och begränsa väsentliga risker som orsakas av VER:s verksamhet eller den externa operativa miljön och att kontrollera dessa på lång sikt. Genom den interna kontrollen strävar man också efter att minimera risker som inte kan förutses och säkerställa en effektiv, ekonomisk och tillförlitlig verksamhet.

För väsentliga funktioner har VER skriftligt fastställda rutiner och mål som följs upp fortlöpande.

VER delar in riskerna i risker som anknyter till placeringsverksamheten och operativa risker. Riskhanteringen består av både en kvalitativ riskhanteringsplan och en kvantitativ riskanalys genom kontinuerlig riskkalkylering och stresstest av portföljen. Kärnan i riskhanteringen går ut på att fastställa önskvärda och icke-önskvärda risker med placeringsverksamheten samt operativa risker och metoder för att hantera dessa.

2. Organisering, ansvar och rapportering av riskhanteringen

Styrelsen fastställer riskhanteringsplanen varje år.

Placeringsverksamhetens risknivå leds av styrelsens årliga fastställda placeringsplan och placeringsverksamhetens limiter. Placeringsledningen ansvarar för organiseringen av placeringsverksamheten och dess operativa risker. Funktionen för riskhantering och riskanalys ansvarar för uppföljningen av placeringsrisker. Ovan nämnda funktion ansvarar också för riskanalysen av portföljen och utvecklingen av den samt för stresstestningen av portföljen. Stresstestningen rapporteras kvartalsvis till riskhanteringskommittén och styrelsen.

Middle office, en funktion som är oberoende av placeringsverksamheten, ansvarar för övervakningen av placeringsverksamhetens limiter i enlighet med de gränser som fastställts av styrelsen. Limitkontrollen är fortlöpande och rapporteras månatligen till VER:s riskhanteringskommitté och kvartalsvis till styrelsen. Överskridande/underskridande av limiten rapporteras omedelbart och skriftligen Eventuella överskridningar rapporteras till styrelsen minst kvartalsvis. Ansvaret för rapporteringen av överskridande/underskridande avseende respektive tillgångskategori innehas av den ansvariga portföljförvaltaren och den placeringsdirektör som ansvarar för verksamheten. Placeringsfunktionen som fattar placeringsbesluten verkar helt separat från den funktion som övervakar besluten.

Styrelsen får månatligen en rapport om placeringsportföljens allokering, avkastning och risker.

Ekonomi- och värdepappersfunktionerna samordnar identifieringen och bedömningen av operativa risker.

Compliance-funktionen övervakar iakttagandet av lagar och anvisningar inklusive VER:s regelverk för insider- och värdepappershandel. Kontrollresultaten rapporteras kvartalsvis till styrelsen.

3. Tillsyn över riskhanteringen

FINANSMINISTERIET

Finansministeriet ansvarar för den allmänna styrningen och tillsynen över VER. Ministeriet har rätt att utfärda allmänna föreskrifter om organiseringen av fondens förvaltning, ekonomiadministration och placeringsverksamhet.

Finansministeriet tillsätter VER:s styrelse för en mandatperiod på tre år och beviljar dess ledamöter ansvarsfrihet. Ministeriet tillsätter likaså årligen revisorerna för VER och fastställer VER:s bokslut. Rapporteringen av VER:s verksamhet ingår i den verksamhetsberättelse över förvaltningsområdet som finansministeriet överlämnar till riksdagen.

STYRELSEN

Enligt VER:s arbetsordning är det styrelsens uppgift att fatta beslut om fondens placeringsprinciper och utarbeta en placeringsplan. Styrelsen övervakar kvartalsvis, eller vid behov oftare, att principerna för och begränsningarna inom placeringsverksamheten följs och att placeringsplanen verkställs.

PLACERINGSDELEGATIONEN

En placeringsdelegation har utnämnts som stöd för beslutsfattandet om VER:s styrelses placeringsplan. Delegationen består av sakkunniga inom placeringsbranschen och ansedda ekonomiexperter.

Placeringsdelegationen har till uppgift att hjälpa till med planeringen och uppföljningen av placeringsverksamheten. Delegationen ska också ge ett utlåtande om placeringsplanen, placeringsverksamhetens utfall och rapporteringen.

MYNDIGHETSTILLSYN

Finansinspektionen övervakar VER:s placeringsverksamhet och iakttagandet av bestämmelserna om insideranmälan och insiderregistret. Även Statens revisionsverk granskar VER:s verksamhet och ekonomi.

REVISORER

Finansministeriet tillsätter årligen två revisorer för att granska VER:s förvaltning, ekonomi och konton. Revisorerna försäkras sig om att fondens bokslut ger riktiga och tillräckliga uppgifter om fondens ekonomi och verksamhetens resultat. Revisorerna ska också försäkra sig om att VER:s administration, finansförvaltning

och bokföring är organiserad och genomförs enligt föreskrifterna. Revisionsberättelsen överlämnas till VER:s styrelse och finansministeriet.

INTERN KONTROLL OCH REVISION

VER:s verksamhet granskas av den interna kontrollen och övervakas av compliance-funktionen, som vardera rapporterar till både verkställande direktören och styrelsen.

I samband med att styrelsen godkänner placeringsplanen godkänner den också befogenheterna och limiterna för dem som fattar placeringsbeslut. VER har också ett av styrelsen godkänt reglemente, som till övriga delar fastställer verkställande direktörens och personalens befogenheter och rätt att fatta beslut. Styrelsen övervakar verkställande direktörens verksamhet och kan utöver den normala rapporteringen vid behov även höra såväl den interna revisionen som revisionskommittén. Styrelsen godkänner också VER:s interna verksamhetsregler, inklusive insider- och handelsreglerna och verksamhetsprinciperna gällande konfliktsituationer. Personalens verksamhet övervakas av verkställande direktören.

KONTINUITETSPLANERING

I kontinuitetsplanen, som också utgör en fast del av riskhanteringen, fastställer man bland annat ersättare för kritiska funktioner och ersättande verksamhetslokaler.

RISKHANTERINGSKOMMITTÉN

VER:s riskhanteringskommitté, som sammanträder en gång i månaden, är ett internt organ som har i uppgift att utveckla och följa upp riskhanteringen.

ALLOKERINGSMÖTE OCH –ARBETSGRUPP

Ärenden relaterade till den taktiska allokeringen mellan tillgångskategorierna behandlas vid VER:s interna allokeringmöten, som leds av verkställande direktören, och i allokeringsarbetsgruppen.

KARTLÄGGNING AV RISKER

I anslutning till riskhanteringsplanen och i samarbete med den interna kontrollen genomförs varje år en kartläggning av risker, där de väsentligaste operativa riskerna fastställs, liksom även deras sannolikheter, konsekvenser och riskhanteringsens utvecklingsbehov. Därtill kartläggs placeringsverksamhetens externa operativa miljö, sannolikheterna för riskerna i den operativa miljön, deras konsekvenser och VER:s riskhanterings möjligheter att påverka dem. Syftet med riskkartläggningen är dessutom att ta fram metoder och åtgärder för begränsning av riskerna.

4. Mål och allmänna principer för riskhanteringen

Riskerna i anslutning till VER:s verksamhet identifieras, bedöms, begränsas och övervakas på lång sikt. Genom riskhantering säkerställs att riskerna, om de realiserar, inte orsakar väsentliga ekonomiska förluster eller äventyrar verksamhetens kontinuitet, uppnåendet av verksamhetsmässiga mål eller förtroendet för VER. VER och dess samarbetspartner tillämpar väl övervägda och effektiva processer.

I riskhanteringen betonas bland annat en omsorgsfull beredning av beslut, anlitan av experthjälp, datatekniskt skydd, personalutbildning, existerande reservarrangemang samt begränsning av konfidentiell information till dem som behöver den. Personalen instrueras även i frågor om jäv. Detaljerade avtal upprättas om utlokaliserade funktioner, och dessa övervakas och kontrolleras ändamålsenligt, eftersom VER även ansvarar för utlokaliserade funktioner.

Allteftersom placeringsverksamheten utvecklas och förnyas följer riskhanteringen denna utveckling och ser till att också placeringsbeslutens effekt på portföljens risknivå har beräknats.

5. Risker i placeringsverksamheten

VER är en placeringsorganisation. För att det ska vara möjligt att sträva efter en avkastning som överstiger den riskfria räntan, måste placeringsrisken hanteras kontrollerat. Riskerna i placeringsverksamheten orsakas av fluktuationer i placeringsinstrumentens värde och avkastning. Målet med hanteringen av placeringsverksamhetens risker är att uppnå de långsiktiga avkastningsmål som satts upp för VER.

Placeringsrisker hanteras genom att man ändrar portföljens allokering, dvs. exponering, så att portföljens sammansättning är optimal enligt det rådande marknadsläget och de långsiktiga avkastningsmålen. Marknadsrisker hanteras genom tillräcklig diversifiering, derivat och högklassiga marknads- och företagsanalyser.

Centrala riskfaktorer för VER:s placeringsportfölj är ränte-, aktie-, valuta-, kredit- och likviditetsrisker.

STRATEGIRISK

Med strategirisk avses risk för förlust på grund av valet av strategi. I sin placeringsplan fastställer VER:s styrelse årligen grundallokeringen och jämförelseindexen samt limiterna för den dynamiska och taktiska allokeringen.

MARKNADSRISK

RÄNTERISK

Fluktuation i marknadsvärdet på lån som beror på förändringar i räntenivån. Ränteriskens nivå är beroende av lånets räntekänslighet. Räntekänsligheten påverkas av löptiden och kuponggräntan.

AKTIERISK

Risk som beror på fluktuation på aktiemarknaden eller i marknadsvärdet på en enskild aktie. Aktiemarknadsrisken handlar till exempel om osäkerhet angående den allmänna ekonomiska utvecklingen eller en marknadschock som berör alla marknadsparter. Aktiemarknadsrisken kan inte diversifieras, men nog försäkras. Företagsrisken kan minskas genom diversifiering och omsorgsfull företagsanalys.

VALUTARISK

Värdeförändring i placeringar som inte är denominerade i euro och som beror på den nominella valutans fluktuation mot euron.

KREDITRISK

Fluktuation i marknadsvärdet på lån som beror på förändringar i kreditriskmarginalen eller en försämrad kreditvärdighet. Risk för kreditförluster i anslutning till insolvens hos emittenten eller motparten till derivatet.

LIKVIDITETSRISK

Hur snabbt och till vilka kostnader eller prisfluktuationer ett placeringsinstrument kan köpas eller säljas.

6. Operativa risker

Med operativa risker avses risk för förlust på grund av felaktiga verksamhetsinterna processer eller överraskande externa händelser, äventyrande av verksamhetens kontinuitet eller ett minskat förtroende gentemot VER. Denna typ av risker hänför sig i allmänhet till processer och rutiner, datasystem och informationssäkerhet, hantering av ryktet, möjligheter till missbruk, utlokalisering, avtal, skador på egendom och personalens kompetens.

VER strävar efter att se till att kontrollsystem inte har brister som möjliggör oavsiktliga eller avsiktliga fel eller missbruk i anslutning till placeringsverksamheten, betaltransaktioner, rapportering, informationshantering, samarbetspartnerns verksamhet eller dokumentation.

De operativa riskerna har kartlagts varje år i samarbete med den interna revisionen. Riskerna identifieras i egenkontrollen, och deras sannolikhet och konsekvenser för VER:s verksamhet bedöms. Vid kartläggningen reder man ut metoder för att hantera de olika riskerna, och de används för att förhindra och begränsa uppkomsten av risker. Risker minimeras också genom att man utvecklar kärnprocessernas kvalitet och kontinuerligt utvärderar verksamheten. Målet är att verksamheten ska vara effektiv, omsorgsfull, högklassig och lönsam.

Resultaten av bedömningarna används för att utveckla riskhanteringen. VER har publicerat interna anvisningar om riskhantering, såsom anvisningar om informationssäkerhet och data-skydd, kontinuitetsplan, insider- och handelsregler, verksamhetsprinciper gällande intressekonflikter, anvisningar om juridisk compliance samt skyddsanvisningar för fastigheten.

UNDERSKRIFTER

Verksamhetsberättelsen och bokslutet har godkänts i Helsingfors den 29 februari 2016.

Statens Pensionsfonds styrelse

Jukka Pekkarinen
Ordförande

Anna-Maija Karjalainen

Olli Luukkainen

Pirjo Mäkinen

Timo Viherkenttä
Verkställande direktör

Juha Kotajoki

Minna Martikainen

Niko Simola

Bokslutet och verksamhetsberättelsen har uppgjorts enligt god bokföringssed. Över utförd revision har i dag avgivits berättelse.

Helsingfors den 29 februari 2016

Paula Pasanen
CGR

Jorma Nurkkala
CGR, OFR

